

ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Анотація. У статті розглянуто проблему використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема інтернет-технологій, у процесі навчання іноземної мови, що дають змогу студентам всебічно пізнавати культурні особливості різних країн світу, мотивуючи їх до засвоєння необхідних знань та формування вмінь і навичок. Доведено, що сучасний стан розвитку освіти, високий рівень підготовки студентів, специфіка дисципліни «Практичний курс англійської мови» умотивовують необхідність більш широкого використання інноваційних освітніх технологій поряд із традиційними. Схарактеризовано основні комунікаційні можливості Skype. Крім неспростовних переваг, зосереджено увагу на недоліках зазначеної технології.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, навчання іноземної мови, інтернет-технології, Skype-технологія, особистісно орієнтований підхід, мотивація.

Internet technologies in teaching foreign languages: advantages and disadvantages

Annotation. The problem of the ICT, including internet technologies, implementation in foreign languages teaching has been studied. It has been stressed that it allows students to learn thoroughly the cultural differences around the world, motivating them to master the necessary knowledge and enabling the skills formation. It has been proved that the current state of education, high level of students training, the specificity of the subject «Practical English Course» determine the need for wider use of innovative educational technologies alongside traditional ones. The basic communication opportunities of the Skype technology have been described. Both advantages and disadvantages of the technology have been underlined.

Key words: ICT, foreign language teaching, Internet technology, Skype-technology, learner-centered approach, motivation.

Постановка проблеми. Одним із найнеобхідніших у житті вмінь є вміння людини спілкуватися з іншими. Активізація комунікативних можливостей, підготовка студента до життя в суспільстві – основна мета всіх мовних предметів ВНЗ. Студент повинен оволодіти іноземною мовою на такому рівні, що дасть йому в майбутньому змогу спілкуватися в межах професійно орієнтованої тематики, підвищувати кваліфікацію й ділитися досвідом із фахівцями та науковцями з інших країн. Для підвищення якості освіти, її урізноманітнення, удосконалення викладачі іноземних мов ВНЗ розробляють новітні методики, залучають до навчального процесу різноманітні засоби навчання.

Аналіз попередніх досліджень засвідчує, що впровадженню інноваційних технологій навчання присвячено праці Т. Коваль, О. Пехоти, О. Пометун, О. Савченко, Л. Тарасенко та ін., розробленню й упровадженню педагогічних технологій – роботи В. Безпалько, М. Кларіна, Н. Кузьміної, Б. Ліхачова, В. Монахова, Г. Селевка та ін., інформатизації освіти – студії В. Бикова, Б. Гершунського, Р. Гуревича, М. Жалдака, І. Захарової, Є. Машбиця, Н. Морзе,

Є. Полат, І. Роберт та ін. Проблема навчання іноземної мови для активізації комунікативних можливостей за допомогою інтернет-технологій вивчали В. Биков, Б. Гершунський, В. Глушков, В. Горбенко, В. Дорошенко, М. Згуровський, І. Зязюн, М. Ісакова, М. Кадемія, Н. Коптюг, М. Левчук, С. Ніколаєнко, В. Олійник, В. Солдаткін, О. Співаковський, О. Тарнопольський, М. Томчук, М. Шкіль та ін.

Мета статті – проаналізувати переваги та недоліки використання інтернет-технологій у навчанні іноземних мов у ВНЗ й схарактеризувати особливості застосування програми Skype під час аудиторних занять з англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан розвитку освіти, високий рівень підготовки студентів, специфіка дисципліни «Практичний курс англійської мови» умотивовують необхідність більш широкого використання інноваційних освітніх технологій поряд із традиційними, а саме:

– технології комунікативного навчання, спрямованої на формування комунікативної компетентності студентів, що є базовою й необхідною

для адаптації до сучасних умов міжкультурної комунікації;

- технології диференційованого навчання, яка передбачає провадження пізнавальної діяльності студентів з огляду на індивідуальні здібності, можливості та інтереси, заохочує студентів реалізовувати свій творчий потенціал;

- технології модульного навчання, що прогнозує поділ змісту дисципліни на автономні розділи (модулі), інтегровані до загального курсу;

- проектної технології, орієнтованої на моделювання соціальної взаємодії учнів для виконання завдань у руслі професійної підготовки студентів;

- технології навчання в співпраці, що реалізує ідею взаємного навчання, уможливаючи як індивідуальну, так і колективну відповідальність за розв'язання навчальних завдань;

- технології розвитку критичного мислення, що оптимізує формування різнобічно розвиненої особистості, спроможної критично ставитися до інформації, уміння відбирати інформацію для виконання запропонованого завдання;

- інформаційно-комунікаційних технологій, які розширюють межі освітнього процесу, підвищуючи його практичну спрямованість, інтенсифікують самостійну роботу, посилюють пізнавальну активність.

У межах ІКТ виокремлюють два види технологій: технологію використання комп'ютерних програм (дає змогу ефективно доповнювати процес навчання мови на всіх рівнях, призначена як для аудиторної, так і для самостійної роботи студентів, спрямована на розвиток граматичних, лексичних навичок) та інтернет-технології, що вможливають пошук інформації, розроблення міжнародних наукових проектів, проведення наукових досліджень [3, с. 87].

Інтернет-технології – це автоматизоване отримання, оброблення, зберігання, передання й використання знань у вигляді інформації та їхнього впливу на об'єкт, що реалізоване в мережі Інтернет й охоплює машинний і людський (соціальний) елементи. Використання інтернет-технологій посилює мотивацію й пізнавальну активність студентів, актуалізує зацікавлення предметом, допомагає інтенсифікувати та індивідуалізувати навчання, нейтралізує психологічний бар'єр у процесі застосування іноземної мови як засобу спілкування [2, с. 545].

Не потребує доведення той факт, що названі технології навчання мають свої переваги й недоліки. Нині зафіксовано суперечливі відомості щодо ефективності навчання лише через мережу Інтернет. Ключовим недоліком такого формату навчання визнана проблема довіри до інформації, розміщеної в мережі, зникнення соціальних і тимчасово-просторових меж, що має неоднозначний вплив,

наприклад, на процеси сприйняття й оцінювання інформації; проблеми плагіату, поширення явищ аграматизму, тобто неписьменності, що виникає через наявність убудованих у текстові редактори функцій перевірки граматики; можливості легкого копіювання, а не переписування тексту, яке розвиває моторну пам'ять; однобічний розвиток аналітичних навичок у студентів та інші питання.

Вплив Інтернету і технологій, що з'явилися на його основі, позначився на багатьох соціальних практиках, характерних для сучасного інформаційно-комунікативного суспільства, зокрема на освітніх. Застосування інтернет-технологій дає змогу якісно поліпшити освітній процес і підвищити мотивацію до вивчення іноземної мови [9].

Незважаючи на недостатню нормативну базу, упровадження інтернет-технологій в освітні процеси зумовлене невинною інформатизацією суспільства. Спочатку інтернет-технології використовували в освіті як інформаційні засоби, із розвитком комунікативних інтернет-сервісів і стрімким поширенням глобальної мережі вони стали популярним віртуальним майданчиком для міжособистісного спілкування й навчання, набули здатності стимулювати особистісну, інтелектуальну активність, розвивати пізнавальні процеси. У зв'язку з цим виникають змішані форми навчання (blended learning), навчання лише через мережу Інтернет (e-learning), частиною якого є освіта 2.0 (e-learning 2.0), заснована на використанні в навчанні технологій Веб 2.0, мобільне навчання (mobile learning), концепції освіти впродовж життя (lifelong learning). Дослідники працюють над розробленням або вдосконаленням спеціальних освітніх сервісів (learning space, management learning space, management learning system), що забезпечують управління новими формами навчання, створюючи комунікативний освітній простір – віртуальний клас, де кожен студент має доступ до певного кола знань і технологічних можливостей, які він може використовувати на свій розсуд. Ці форми навчання ідеально відповідають потребам студентів, оскільки студенти можуть обирати, де, коли і як вони хочуть навчатися. Оперуючи різними інтернет-технологіями, інструментами й ресурсами, студенти отримують змогу організовувати особистісно орієнтоване навчання та реалізовувати перехід від традиційного, орієнтованого на викладача, до особистісно орієнтованого навчання. Доступ до освітнього контенту в будь-який час і в будь-якому місці створює умови для формального й неформального навчання як в аудиторії, так і поза нею, освітні програми допомагають студентам опановувати знання у власному темпі, окреслюючи індивідуальні траєкторії навчання [6].

Серед основних переваг застосування інтернет-технологій у навчанні іноземних мов варто виокремлювати: підвищення мотивації до вивчення мови; розвиток мовної компетенції (уміння розуміти

автентичні іншомовні тексти, а також передавати інформацію у зв'язних аргументованих висловлюваннях); збільшення обсягу лінгвістичних знань; розширення знань про соціокультурну специфіку досліджуваної країни; розвиток здатності й готовності до самостійного вивчення англійської мови; перебування в автентичному мовному середовищі; доступ до великих джерел інформації й різних варіантів мови; можливості спілкування із зовнішнім світом; орієнтований на студента підхід до навчання; розвиток у студента здатності працювати самостійно; більша різноманітність освітнього контенту; нові умови для самоосвіти та створення індивідуальних траєкторій навчання; спільне планування (викладачами та студентами) й організація навчання, що уможливорює обрання освітнього контенту; ліквідація обмежень, властивих традиційним методам, виведення навчання й викладання за межі навчальної аудиторії; можливість спілкування студентів один з одним і з викладачем за допомогою Інтернету [9].

У процесі викладання іноземних мов за допомогою інтернет-технологій виконують низку дидактичних завдань: формування й удосконалення мовних навичок і вмінь читання, письма, говоріння, аудіювання; розширення активного та пасивного словників; засвоєння культурологічних знань; формування культури спілкування; формування елементів глобального мислення; розвиток стійкої мотивації до пізнавальної діяльності, потреби у використанні іноземної мови для ефективного спілкування; формування навичок роботи в групі.

На особливу дослідницьку увагу заслуговують можливості такої програми, як Skype (програма для аудіо- й відеоспілкування в мережі Інтернет). Skype – один із мережевих відеокommunікаційних інструментів, що легкі й ефективні в застосуванні, надійні, мають якісні зорові та звукові характеристики. Skype дає як викладачам, так і студентам необмежені можливості для комунікації та співпраці. Основа системи – безкоштовна комунікація між користувачами програмного забезпечення Skype. Продукт також уможливорює зв'язок користувачів Skype з абонентами регулярної наземної лінії зв'язку чи мобільних телефонів [1].

До основних комунікаційних можливостей Skype-технологій належать: відеодзвінки користувачам мережі Skype; дзвінки на міські й мобільні номери; текстовий чат; організація голосових і текстових конференцій; формування співтовариств за інтересами. Нині Skype-технології активно використовують у навчанні іноземних мов, що індивідуалізує освітній процес; створює комфортну атмосферу для комунікації з носіями мови / однолітками, обміну інформацією в реальному часі (відеозаняття, обмін текстовими файлами та ін.); оптимізує подолання мовних бар'єрів; розвиває навички сприйняття іноземної мови на слух; збільшує

словниковий запас; покращує граматичні навички; формує правильну вимову; посилює мотивацію до вивчення іноземної мови. У навчальному процесі Skype-технології доцільно застосовувати для проведення консультацій, індивідуальних і групових занять, мережевих курсів з іноземної мови за вибором, вебінарів, веб-квестів, олімпіад, аудіо-, відеоконференцій і телемостів не лише з українськими, а й із закордонними однолітками [6].

Організація навчання з використанням технології Skype має позитивне значення і для викладачів, оскільки уможливорює вивчення та практичне застосування зарубіжних методів навчання іноземної мови; співпрацю з українськими й зарубіжними викладачами в процесі навчання іноземної мови; професійне зростання; фахову успішність; формування відчуття належності до глобального простору викладання англійської мови.

Як і будь-які інші технології навчання іноземних мов, заняття за допомогою Skype мають не тільки переваги, а й недоліки. Найпершою постає проблема, що стосується психології взаємин студента й викладача, які працюють через Skype. Йдеться про брак особистісного контакту в межах індивідуальних занять. Цей факт, безперечно, складно спростувати, тому що онлайн-заняття передбачають збереження постійної дистанції. Водночас потрібно зауважити, що досвідчені викладачі перетворюють цей недолік на перевагу, використовуючи ігровий момент. Так, можна запропонувати студентові змодельовати телефонну розмову з колегою або в бізнес-перемовини з представником іноземної компанії. Загалом існує безліч варіантів ролевих ігор, які роблять процес навчання більш цікавим і захопливим. Крім цього, Skype допомагає регулювати ступінь контакту: можна в будь-який час вимкнути або ввімкнути відео. Це особливо допомагає сором'язливим людям, які не відразу здатні розкритися перед незнайомою людиною [9].

До недоліків навчання через Skype зараховують також неможливість контролю дій учня з боку викладача: вчитель не бачить написаного учнем тексту, не може вчасно виправити помилку. Насправді навчання англійської мови в Skype прогнозує більшою мірою живе спілкування, а не написання текстів. Граматичні вправи учень виконує самостійно, на початку наступного заняття викладач розбирає з ним помилки й пояснює новий матеріал. Для наочності виправлень педагог може послуговуватися функцією Skype «Демонстрація екрану», що замінює реальну дошку в класі.

Звичайно, спілкування й навчання англійської мови за допомогою Skype пов'язані з низкою технічних труднощів, зумовлених, зокрема, несправністю обладнання та якістю інтернет-з'єднання (нестабільність якості передання зображення і звуку, ускладнений зворотний зв'язок та ін.); фоновим шумом; занадто швидкою мовою

співрозмовника; сильним акцентом; великою кількістю незнайомих слів і складних граматичних конструкцій; браком «живого спілкування», але користь та продуктивність такої технології нівелює усі зазначені вище недоліки. У цілому до основних чинників успішного засвоєння англійської мови за допомогою Skype належать цілеспрямованість, бажання пізнавати відомості й виконувати всі завдання викладача, що є важливим і в ході очного вивчення іноземної мови.

Висновки. Таким чином, аналіз науково-методичної літератури, вивчення передового досвіду викладачів-практиків, а також узагальнення власного досвіду дали змогу дослідити проблему використання інформаційно-комунікаційних

технологій у навчанні іноземних мов з метою визначення ключових переваг та недоліків застосування інтернет-технологій, зокрема Skype. Доведено, що використання Skype суттєво оптимізує процес опанування різних аспектів іноземної мови, сприяє розв'язанню актуальних освітніх проблем, уможлиблює досягнення високих результатів через посилення мотивації й пізнавальної активності студентів. Skype є допоміжним технічним засобом навчання в освітньому процесі, що створює оптимальне комунікативне середовище, допомагає збагатити словниковий запас активною й пасивною іноземною лексикою, розвиває вміння діалогічного спілкування, підвищує ефективність оволодіння іноземною мовою.

Література:

1. Герасименко Т. Л. Опыт использования технологии Skype как эффективного средства формирования и совершенствования коммуникативной языковой компетенции [Электронный ресурс] / Т. Л. Герасименко, Е. А. Будник // Интернет-журнал «Науковедение». – 2015. – № 3. – Т. 7. – Режим доступа : <http://naukovedenie.ru/PDF/46PVN315.pdf>.
2. Горбунова Л. И. Использование информационных технологий в процессе обучения / Л. И. Горбунова, Е. А. Субботина // Молодой ученый. – 2013. – № 4. – С. 544-547.
3. Гуревич Р. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навч. посіб. / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко ; за ред. Гуревича Р. С. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. – 348 с.
4. Гуревич Р. С. Мобільне навчання – сучасна субдисципліна педагогічної освіти / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія // Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB 26-600 Radom, ul. K. Pułaskiego 6\10. – s. 459-467.
5. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання : термінол. слов. / М. Ю. Кадемія. – Л. : СПОЛОМ, 2009. – 260 с.
6. Филатова В. Г. Использование инновационных возможностей компьютерных технологий в обучении иностранному языку [Электронный ресурс] / В. Г. Филатова. – Режим доступа : <https://docs.google.com/document/d/1FxE9vwdLNNQrv7270MRtOAJVymy2tybNh m5g67GEXjA/edit?pli=1>.
7. Якубов С. Технології SMART та навчальні матеріали / С. Якубов, Я. Якінін // Hi-Tech у школі. – 2011. – № 3-4. – С. 8-11.
8. Smart-технології в Україні і світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://molodi.in.ua/smarttehnolohiji/>.
9. Сысоев П. В. Создание авторских учебных Интернет-ресурсов по иностранному языку [Электронный ресурс] / П. В. Сысоев, М. Н. Евстигнеев // Эйдос: Интернет-журнал. – 2008. – Режим доступа : <http://www.eidos.ru/journal/2008/0516-4.htm>.